T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/539
KARAR NO : 2022/680
KARAR TR : 26/12/2022

ÖZET: Davacıların nehirkenarında bulunan tarla niteliğindeki taşınmazlarının, davalı idare tarafından ıslah çalışması yapılmaması, koruyucu tedbirler alınmaması nedeniylenehir yatağınadönüştüğü ve tarla vasfını kaybettiğinden dolayı tarım yapılamadığından bahisle uğranılan zararın tazmini istemiyle açılan davanın İDARİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacılar : 1-H. E, 2-M. V. E
Vekili : Av. H. D
Davalı : Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. S. Ş

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacılar vekili, müvekkillerinin Diyarbakır ili, Bismil ilçesi,....köyü sınırlarında, Dicle nehri kenarında bulunan....parsel sayılıtaşınmazınmalik ve hissedarları olduğunu; nehir ıslah çalışması yapılmaması, koruyucu tedbirler alınmaması nedeniyle müvekkillerinin tapulu tarlalarının su altında kalarak nehir yatağına dönüştüğünü, tarlanıngeçmiş yıllarda sulu tarım yapılmak suretiyle ekilip biçilmekte olduğunu, kadastro tespit tutanaklarında taşınmazın tarla vasfında olduğunun, dönemin kadastro teknisyenleri, muhtar ve mahalli bilirkişiler tarafından da tasdik edildiğini, zaten kadastro esnasında tarla vasfında olmayan taşınmazların, tapulama harici ya da nehir yatağı olarak gösterildiğini, dönemin kadastro paftalarında Dicle nehrinin aktif olan dere yatağının, tüm köy parselleri boyunca işlendiğini, dolayısıyla kadastro tarihinde dava konusu taşınmazın ekilip biçilen tarlalar olduğunda tartışma bulunmadığını, buna karşılık nehir ıslahının yapılmaması, barajdan ani su verilmesi ve diğer nedenlerle dere yatağına dönüşen ve tarla vasfını kaybeden dava konusu taşınmazda tarım yapılamadığını, davalı idarenin "*Taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler meydana getirmek, ...*" göreviniyerine getirmediğinden müvekkillerinin zarar gördüğünü ifade ederek; fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik her bir müvekkili için5.000 TL olmak üzere toplam10.000 TL el atmadan kaynaklı maddi tazminat ile geriye doğru 5 yıllık süre veher bir müvekkili için 500 TL olmak üzere toplam1.000 TL ecrimisilin dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2 . **Bismil 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 27/04/2022 tarih ve E.2017/377, K.2022/354 sayı ile,** Uyuşmazlık Mahkemesinin 08/07/2019 tarih veE.2019/360, K.2019/458sayılı emsal kararından bahisle, davaya konu istemin idari yargının görevine girdiği gerekçesiyle, Mahkemelerinin görevsizliğine, görevli mahkemenin Diyarbakır İdare Mahkemeleri olduğuna, kararın kesinleşmesinden itibaren iki hafta içinde talep edilmesi halinde dosyanın yetkili ve görevli Diyarbakır Nöbetçi İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiş, bu karar istinaf yoluna başvurulmayarak kesinleşmiştir.

3. Davacılar vekilinin yazılı talebi üzerine dosya Diyarbakır İdare Mahkemesine gönderilmiş ve bu şekilde dosyanınesas kaydı yapılmıştır.

B. İdari Yargıda

4. **Diyarbakır 4. İdare Mahkemesi 24/06/2022 tarih ve E.2022/897 sayı ile,**davanın özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli bulunduğu gerekçesiyle dosyanın 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine, süreç tamamlanıncaya kadar dosyanın bekletilmesine karar vermiştir. Kararınilgili kısımları şöyledir:

"...davacının maliki olduğu, Diyarbakır İli, Bismil İlçesi,....köyü sınırlarında bulunan 36 sayılı parseldeki taşınmazlar ile ilgili olarak davacının tazminat talebinin konusunun, anılan taşınmazın barajdan ani su verilmesi nedeniyle su altında kalması suretiyle meydana gelen zararın tazmini olduğu, bu haliyle davanın haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılacağı kuşkusuzdur.

Belirtilen duruma ve davanın niteliğine göre, idarenin ayni bir hakka müdahalesinin hukuka uygunluğunun yargısal denetimi işin esasını teşkil etmekte olup, açılan dava ile bir idari tasarrufun iptalinin ya da böyle bir tasarruf nedeniyle uğranılan zararın tazmininin istenilmemiş bulunması karşısında, haksız fiilden doğan zararların tazmini davasının, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunmaktadır."

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

5. Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrası şöyledir:

"...
İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

6. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun *"İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

" 1. (Değişik: 10/6/1994-4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

a) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 21/9/1995 tarihli ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000-4577/5 md.) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

c) (Değişik: 18/12/1999-4492/6 md.) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler.

3. (Mülga: 2/7/2018 - KHK-703/185 md.)"

7. 2577 sayılı Kanun'un *"İptal ve tam yargı davaları"* başlıklı 12. maddesi şöyledir:

"İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususstaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

8. Aynı Kanun'un *"Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması"* başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"1. İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka süretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir.

2. Görevli olmayan adli yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görev yönünden reddi halinde sonradan idari yargı mercilerine açılacak davalarda, birinci fıkrada öngörülen idareye başvurma şartı aranmaz."

9. 15 Temmuz 2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4 sayılı*"Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*"nin"*Onuncu Bölüm*"ündeDevlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Kararnamenin "*Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri*" başlıklı 121. maddesinin 1. fıkrasınınilgili bentleri şöyledir:

" (1) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler meydana getirmek.

b) Sulama tesislerini kurmak, sulama sahalarında mevcut parsellerin tamamını veya aksamını gösterir harita ve planları yapmak veya yaptırmak ve icabı halinde kadastrosunu yaptırmak.

c) Sulak alanları ıslah etmek, erozyon ve rüsubat kontrolü ile ilgili etüt ve planlama işlerini yapmak veya yaptırmak, kendi tesislerini korumaya yönelik erozyon kontrolü maksatlı ağaçlandırma çalışmaları yapmak.

ç) (a) ve (b) bentlerindeki faaliyetlerle ilgili olmak şartıyla sudan ve zaruret halinde yardımcı diğer kaynaklardan enerji istihsal etmek.

...

g) Bu maddede belirtilen tesislerin çalıştırma, bakım ve onarım dâhil işletmelerini yürütmek.

ğ) Bu maddede belirtilen işlerle ilgili olmak üzere rasat, tecrübe, istatistik, araştırma ve her türlü istikşaf işlerini yapmak; ezcümle toprağın cins ve karakterini, yetiştirilecek mahsul nevilerini ve elde edilecek zirai, iktisadi faydaları ve verimlilik derecelerini tespit etmek; bu mevzularda gerekirse ilgili bakanlık ve kurum ve kuruluşlardan faydalanmak, amenajman planları hazırlamak ve bunları temin edecekleri fayda ve ele alınmalarındaki zaruretlere göre seçmek, sıralamak ve Bakanlığa teklif etmek.

h) Bu maddede belirtilen işlerin her türlü etüt ve projelerini yapmak veya yaptırmak.

ı) Tesislerin yapılması hususunda her türlü mali imkânları araştırmak ve icabı halinde ortaklıklar kurulmasını Bakanlığa teklif etmek ve Cumhurbaşkanı kararı ile uzun vadeli iç ve dış istikrazlar yapmak..."

B. Yargı Kararları

10. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 11/02/1959 tarihli, E.1958/17, K.1959/15 sayılı kararının, III. bölümü şöyledir:

"İstimlâksiz el atma halinde amme teşekkülü İstimlâk Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir.

Bundan başka, bir amme teşekkülü tarafından bir tesisin yaptırılması sırasında Devlet malı olmayan yerlerden toprak alınması veya böyle yerlere toprak veya moloz yığılması neticesinde meydana gelen zararların tazmini davası da başkasının malına amme teşekkülünün dilediği gibi el atma hakkı bulunmadığı ve plan ve projelere ve şartnamelere başkasının malına ihtiyaca göre el atılabilmesini gerektirecek esaslar konulamayacağı cihetle, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılır.

Yapılan işlerin plan veya projeye aykırı olarak yapılması hali de idari karara aykırı bir hareket bulunması itibariyle yine idari kararın tatbiki olan bir fiil sayılamaz ve bu bakımdan bu iddia ile açılmış bir dava haksız fiilden doğan bir davadan ibaret olacaktır.

Bu bentte anılan davalar, içtihadı birleştirme kararının dışında kaldıklarından kararın bunlara şümulü yoktur."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

11. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 26/12/2022 tarihli toplantısında; dosyanın, 2247 sayılı Kanun'un27. maddesi uyarınca incelenmesinden:

12. 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 1. ve 27. maddeleri şöyledir:

"*Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli ve idariyargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir.*" ve 27. maddesinde, "*Uyuşmazlık Mahkemesi, uyuşmazlık çıkarmaya veya görev uyuşmazlıklarına ilişkin istemleri önce şekil ve süre açısından inceler; yöntemine uymayan veya süresi içinde ileri sürülmemiş istemleri reddeder*"

13. Öte yandan; 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1. fıkrası şöyledir:

"(Değişik: 10/6/1994-4001/2 md.), İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır"

14. Aynı Kanun'un 9. maddesinin 1. fıkrası şöyledir:

"*1. (Değişik: 5/4/1990-3622/2 md.) Çözümlenmesi Danıştayın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adliyargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu hususdaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli*

mahkemede dava açılabilir. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir. "

15. Hukuk uyuşmazlıklarında, görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev veya yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesi, ancak aynı yargı düzeni içinde yer alan mahkemeler arasında olanaklı olup; bu hususa ilişkin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 20. maddesiyle 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 1. fıkrası (a) bendinin ikinci cümlesindeyer alan *"görev"* kuralları, aynı yargı düzeni içindeki mahkemelerin işbölümü esasına ilişkin düzenlemelerdir. Oysa yargı yolunu değiştiren görevsizlik kararı verilmesi durumunda, görevli olduğundan bahisle farklı bir yargı düzeninde yer alan mahkemeye dava dosyasının gönderilebilmesine olanak tanıyan bir düzenleme bulunmamaktadır.

16. Göreve ilişkin kararın, işbölümü esasına göre veya yargı yolu bakımından verilmiş olması farklı sonuçlar doğurmaktadır. Şöyle ki; işbölümü esasına göre verilen görevsizlik kararı sonucu dava dosyasının görevli mahkemeye gönderilmesi durumunda, dava başvuru tarihi itibariyle görevli mahkemede açılmış sayılmaktadır. Yargı yolunu değiştiren görevsizlik kararı verilmesi durumunda ise, görevli olduğu işaret edilen yargı yerine, bu yargı yerinin uyguladığı usul kurallarına uygun olarak yeniden dava açılması zorunlu bulunmaktadır.

17. Olay kısmında belirtildiği üzere, adli yargı yerince, görevsizlik kararı yanında talep edilmesi halinde dosyanın görevli Diyarbakır İdare Mahkemesine gönderilmesine de karar verilmiş, davacılar vekilinin yazılı talebi üzerine dosya Diyarbakır İdare Mahkemesine gönderilmiş ve bu yargı yerince, kendisine gelen adli yargı yerine ait dava dosyası üzerinde inceleme yapılarak, -sonuç itibariyle- 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesine göre Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiş olup, yukarıda yapılan açıklamalara göre, 2577 sayılı Kanun'un 3. ve 9. maddelerinde öngörülen şekilde usulüne uygun olarak idari yargı yerinde açılmış bir dava bulunduğundan söz etmek olanaksızdır.

18. Durum böyle olmakla birlikte, kamu düzenine ilişkin bulunan usul eksikliğinin tespiti ve düzeltilebilmesi Uyuşmazlık Mahkemesinin görev ve yetkisi dışında kaldığından, Uyuşmazlık Mahkemesinin önüne gelmiş bulunan görev uyuşmazlığının varlığı kabul edilerek çözüme kavuşturulması, dava ekonomisine ve Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluş amacına da uygun düşecektir.

19. Diğer taraftan; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İkinci Dairesinin 14/10/2008 tarihli Mesutoğlu–Türkiye kararında Başvuru No:36533/04, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 9. maddesinin uygulamasının çok katı biçimde ve aşırı şekilci gerçekleşmesi nedeniyle, başvuranların mahkemeye erişim haklarının ve dolayısıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/1 nci maddesinin ihlal edildiği sonucuna varıldığı hususu da gözetildiğinde, olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi amacıyla, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesine göre yapılan başvurunun esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

20. Raportör-Hâkim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

21. Dava, davacıların Dicle nehri kenarında bulunan tarla niteliğindeki taşınmazlarının, davalı idare tarafından nehir ıslah çalışması yapılmaması, koruyucu tedbirler alınmaması nedeniyle su altında kalarak nehir yatağınadönüştüğü ve tarla vasfını kaybettiğindendolayıtarım yapılamadığından bahisleuğranılan zararın tazmini istemiyle açılmıştır.

22. İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu; özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

23 Olayda davacıların maliki olduğuDicle nehri kenarında bulunantaşınmazların davalı idarece nehir ıslahının yapılmaması, barajdan ani su verilmesi ve diğer nedenlerle dere yatağına dönüştüğü ve tarla vasfını kaybettiğinin ileri sürüldüğü,adli yargı yerinde yapılan keşif ve düzenlenen bilirkişi raporunda ve genel olarak dosya kapsamında taşınmaza davalı idarece fiilen el atıldığına ilişkin bilgi ve belge bulunmadığı anlaşılmış, davalı idarenin yükümlülükleri kapsamında gerekli önlemleri almadığıve zararın bu nedenle oluştuğu iddia edilerekdava açıldığı görülmüştür.

24. Bu durumda, görev uyuşmazlığına konu davanın idarenin görevinde olan kamu hizmetini yürüttüğü sıradaki eyleminden ya da eylemsizliğinden doğan zararın giderilmesine yönelik olarak açıldığının kabulü gerekir.

25. Kamu hizmetinin, yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin; kamu yararına uygun şekilde işletilip işletilmediğinin, hizmet kusuru ya da başka bir nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının yargısal denetiminin, 2577 sayılı Kanun'un 2. maddesinde idari dava türleri arasında sayılan idari işlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davası kapsamında, idari yargı yerlerince yapılacağı açıktır.

26. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Diyarbakır 4. İdare Mahkemesinin 24/06/2022 tarihli ve E.2022/897 sayılı başvurusunun reddi gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Diyarbakır 4. İdare Mahkemesinin 24/06/2022 tarihli ve E.2022/897 sayılıBAŞVURUSUNUN REDDİNE,

26/12/2022 tarihinde, OY BİRLİĞİİLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Nilgün	Doğan	Eyüp
TOPAL	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN